

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงอย่างสร้างสรรค์ โดยฐานทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชนท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง

The Development of Agro-Tourism Routes based on A Creative Connection with Local Resources in the Tasaba Community of Wangwiset District, Trang Province

วิภาดา เถาธรรมพิทักษ์¹ สิปปวิชญ์ วงศ์สุวรรณ^{2*} และ ทิพวรรณ จันทมนีโชติ³

Wipada Thaothampitak¹ Sippavit Wongsuwatt^{2*} and Tippawan Jantamaneechot³

วันที่รับบทความ : 17/06/2565

วันแก้ไขบทความ : 14/08/2565

วันที่ตอบรับบทความ : 26/09/2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของพื้นที่และฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้า 2) ศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้า และ 3) ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงอย่างสร้างสรรค์ โดยฐานทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ใช้การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาบริบทฐานทรัพยากรท้องถิ่นและศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 ราย ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนท่าสะบ้า จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ฐานทรัพยากรทางการเกษตรของชุมชนเป็นทรัพยากรที่มีความโดดเด่น นอกจากนี้ ศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมของชุมชนอยู่ในระดับมาก สามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ได้ ภายใต้ชื่อ “ท่องเที่ยวเลอค่า กับ 1 วันท่าสะบ้า วิถีชีวิตเชิงเกษตร” โดยในส่วนของข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความเพียงพอและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการส่งเสริมจุดเด่นจุดขายของฐานทรัพยากรทางเกษตรที่สำคัญของชุมชน

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ฐานทรัพยากรท้องถิ่น, เส้นทางท่องเที่ยว, ท่าสะบ้า

¹ ดร., สังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
Ph.D. in Tourism Management, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus

² ดร., หลักสูตรการเงิน ประกันภัยและการจัดการความเสี่ยง คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

Ph.D. in Finance, Insurance, and Risk Management, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus

³ ดร., หลักสูตรการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
D.B.A. in Marketing, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus

* Corresponding author: E-mail address: sippavitch.w@psu.ac.th

Abstract

This research aims to 1) study the contexts of area and tourism resource base in the Tasaba community, 2) study the tourism potentials of the Tasaba community, and 3) design Agro-tourism routes based on a creative connection with the local resources in the Tasaba community of Wangwiset District, Trang Province. Mixed-methods research methods were used to study of the contexts of the basis of local resources and the tourism potentials of the community. Data was collected from 30 key informants using in-depth interviews and from 400 people living in the Tasaba community using a questionnaire. The qualitative data was analyzed using content analysis and the quantitative data was analyzed using descriptive statistics, including frequencies, percentages, means, and standard deviations. Research results revealed that the local agricultural resources of the community are distinctive. In addition, the community had a high level of tourism potential in terms of attractions and activities within the area. Therefore, we can develop Agro-tourism routes based on the creative local connections under the name “**Local Travel: One-Day tour of the Precious Tasaba Agricultural Way of Life**”. In regard to recommendations, the tourism potential of the community should be enhanced to be sufficient and be able to continuously carry the anticipated number of tourists, as well as to promote the strengths and selling points of the community regarding the key basis of its agricultural resources.

Keywords : Argo-tourism, local resource base, tourism routes, Tasaba

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น มีส่วนสนับสนุนการจ้างงานภายในพื้นที่ชุมชน การกระจายรายได้ ตลอดจนการพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไทยที่เปรียบเสมือนฐานทรัพยากรสำคัญทางการท่องเที่ยว อาทิ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และทรัพยากรทางการเกษตร โดยเป็นฐานทรัพยากรที่ส่งเสริมมูลค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับประชาชนในชุมชนท่องเที่ยวดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นแหล่งการเรียนรู้และการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชนรุ่นต่อ ๆ ไปของชุมชน (Phutthachan, 2020) สำหรับบางพื้นที่ รูปแบบทางการท่องเที่ยวอาจขึ้นอยู่กับลักษณะของฐานทรัพยากรภายในท้องถิ่น โดยประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยว มีมนต์เสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาเยือนอย่างต่อเนื่อง

ชุมชนมากมายในจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวเมืองรองที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวและเป็นที่ยอมรับ ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอีกหนึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวที่หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัดตรังให้ความสำคัญและเลือกมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจังหวัด โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมท่องเที่ยวชุมชน สนับสนุนสินค้าเกษตรและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตรในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการ

สร้างงาน สร้างรายได้แก่เกษตรกรและชุมชน รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้มาตรฐาน และมีความยั่งยืน (National News Bureau of Thailand, 2021) โดยในปี พ.ศ. 2564 แม้ว่าจังหวัด ตี๋รงจะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ยังจังหวัดตี๋รงมีจำนวนมากถึง 2.2 แสนคน และมีรายได้ 990 ล้านบาท (Ministry of Tourism & Sports, 2022)

ชุมชนท่าสะบ้า ตั้งอยู่ในอำเภอวังวิเศษ จังหวัดตี๋รง เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีความน่าสนใจ อย่างยิ่งทางการศึกษาในบริบทของการท่องเที่ยว เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตเชิง เกษตรกรรม เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาทิ การปลูกยางพารา การปลูก ปาล์มน้ำมัน การปลูกข้าวโพด การทำนา การเลี้ยงวัว การเลี้ยงกระบือ การเลี้ยงผึ้ง และการเลี้ยงแพะ ตลอดจนมีฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าและมีเสน่ห์ อาทิ ภูมิปัญญาการจักสาน ภูมิปัญญาการนวดคลายเส้น การรำมโนราห์ การรำกลองยาว การทำข้าวไร่ การทำเมี่ยงคำ การทำ กุนเชียง นอกจากนี้ ยังมีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาใน ท้องถิ่น เช่น หาดทรายขาว วัดพรวนรามา และสวนพญาไม้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ชุมชนท่าสะบ้ามี ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเส้นทางผ่านระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลายแห่ง การนำเสนอและ ประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวภายในชุมชนยังมีค่อนข้างน้อย รวมทั้งการนำเสนอผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยวและการเกษตรสู่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดตี๋รงมีน้อยมาก ทำให้ทรัพยากร ทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้ายังไม่ถูกนำมาใช้สร้างศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้าง การรับรู้ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อีกทั้งชุมชนยังขาดเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนที่เป็นจุดสำคัญ ของการเดินทางมาเยือนชุมชนของนักท่องเที่ยว จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งให้ผู้วิจัย ดำเนินการสำรวจฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาและ ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงอย่างสร้างสรรค์โดยฐานทรัพยากรท้องถิ่น อันจะเป็น ประโยชน์ทั้งเชิงนโยบายและการยกระดับการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้าให้เป็นที่รู้จักของ นักท่องเที่ยว และเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญเส้นทางหนึ่งของจังหวัดตี๋รงต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของพื้นที่และฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้า อำเภอ วังวิเศษ จังหวัดตี๋รง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตี๋รง
3. เพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงอย่างสร้างสรรค์ โดยฐานทรัพยากร ท้องถิ่นของชุมชนท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตี๋รง

บททวนวรรณกรรม

ฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวชุมชนท่าสะบ้า

ที่มาของชื่อตำบลท่าสะบ้า (จากการสัมภาษณ์) เป็นคำที่มาจากคำว่า ท่า และ สะบ้า มารวมกัน โดยคำว่า “ท่า” คือ พื้นที่ชายฝั่งที่ติดแม่น้ำตรังและคลองชี ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ในสมัยก่อนใช้การ สลึงเรือไปมาด้วยเรือ ส่วน “สะบ้า” เป็นต้นไม้ประจำตำบล มีลักษณะเป็นเถาวัลย์ขนาดใหญ่ที่ปกคลุมไป ทิวทั้งทำน้ำในบริเวณนั้น มีสรรพคุณในการรักษาโรคต่าง ๆ อาทิ อากาศปวดฟัน อาการเกี่ยวกับ กล้ามเนื้อ โรคผิวหนัง ผื่นคัน โรคเรื้อน กลากเกลื้อน และแก้พิษไข้ตัวร้อน อีกทั้งมีการเล่าสืบต่อกันมา ว่าในพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้เสด็จพระราชดำเนินทางน้ำมาขึ้นฝั่งที่ตำบลท่าสะบ้า

ในบริเวณที่มีต้นสะบ้าขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก พระองค์จึงให้มีพระราชดำริให้เรียกพื้นที่บริเวณนั้นว่าท่าสะบ้า

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน อาทิ บุคลากรภาครัฐ ประชาชน ผู้ประกอบการธุรกิจท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และผู้นำชุมชน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้า โดยเป็นการสะท้อนมุมมองและความคิดเห็นของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน อันจะบ่งชี้ถึงรายละเอียดฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน เนื่องจากข้อมูลฐานทรัพยากรของชุมชนท่าสะบ้ามีการเผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะหรือสื่อสังคมออนไลน์น้อยมาก ทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องทำการสำรวจและศึกษาฐานทรัพยากรของชุมชน รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยฐานทรัพยากรสำคัญของชุมชนท่าสะบ้า สามารถจำแนกออกเป็น 4 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ 2) ทรัพยากรทางการเกษตร 3) ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และ 4) ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชนท่าสะบ้า มีค่อนข้างน้อยมากเมื่อเทียบกับชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวในตำบลและอำเภอใกล้เคียง เนื่องจากชุมชนท่าสะบ้ามีลักษณะเชิงพื้นที่ที่เป็นสวนและไร่ นา เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีพื้นที่ที่ติดกับทะเลหรือน้ำตก ทำให้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีอย่างจำกัด และยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนได้ หนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า “ท่าสะบ้าไม่มีแหล่งท่องเที่ยวเลย มันไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยว” เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ด้านการเกษตร เป็นพื้นที่ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญของชุมชนจึงเป็นพันธุ์ไม้ พันธุ์พืชนานาชนิด ทั้งพันธุ์ไม้ท้องถิ่นและพันธุ์ไม้เศรษฐกิจ แต่อาจจะไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนชุมชนแห่งนี้ได้

ทรัพยากรทางการเกษตรของชุมชนท่าสะบ้า ถือได้ว่าเป็นฐานทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ และหลากหลาย มีพื้นที่ในการทำการเกษตรกว่าร้อยละ 75 อาทิ สวนยาง สวนปาล์ม ข้าวไร่ ข้าวโพด พืชผักสวนครัว สวนผลไม้ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก หนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า “ข้าวโพดเค้าร่ำลือว่าทำไมข้าวโพดที่ท่าสะบ้าทำไมถึงหวาน” กลายเป็นจุดเด่นทางการเกษตรที่มีความน่าสนใจและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตร อย่างไรก็ตาม จุดเด่นทางการเกษตรของชุมชนท่าสะบ้ายังไม่เป็นที่รู้จักและแพร่หลายมากนักสำหรับบุคคลทั่วไปทั้งในจังหวัดตรังและจังหวัดใกล้เคียง

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนท่าสะบ้ามีความเป็นมาที่ยาวนานและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น อาทิ การแสดงมโนราห์ การแสดงกลองยาว ซึ่งถือเป็นมรดกที่สำคัญของชาวชุมชนท่าสะบ้า เพราะยังมีการสานต่อรูปแบบและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจนถึงทุกวันนี้ หนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า “ตอนนี้มีคณะกลองยาวแต่ไม่ได้เป็นคณะ แต่มีที่อนุรักษ์ไว้” นอกจากนี้ ยังมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของชุมชนให้คงอยู่ต่อไปควบคู่กับวิถีชีวิตของชุมชนท่าสะบ้า อาทิ การนวดคลายเส้น การทำสาดคล้ำหรือการสานเสื่อที่ทำจากต้นคล้ำ การทำกระดัง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของฐานทรัพยากรในท้องถิ่นที่อาจจะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบทางวัฒนธรรมเดินทางมาสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนท่าสะบ้า

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ถือว่ายังมีค่อนข้างน้อย และอาจจะไม่มีศักยภาพหรือความน่าสนใจมากพอที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั่วไปเดินทางมาเยือน หนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า “สถานที่ท่องเที่ยวไม่มีเลยตำบลนี้” ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนจึงยังถือว่า มีค่อนข้างน้อย และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักมากนัก โดยสถานที่ที่คนในชุมชนมองว่า อาจจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น อ่างเก็บน้ำ หาดหอบกาศ ซึ่งเป็นคลองขุดเพื่อ

การเกษตรภายในชุมชน โดยมีภูมิทัศน์และบรรยากาศที่สวยงามในช่วงเช้าตรู่ตอนพระอาทิตย์ขึ้นและช่วงเย็นตอนพระอาทิตย์ตก

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ซึมซับบรรยากาศ อาหาร วัฒนธรรม และศิลปะท้องถิ่น (Sathe & Randhave, 2019) ผ่านการเยี่ยมชมสถานที่ที่มีการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ในเขตพื้นที่ชนบท เพื่อความเพลิดเพลินและใกล้ชิดธรรมชาติ (Shukla, 2019) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม โดยการให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเกษตร การดำเนินชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและชุมชนจากทรัพยากรที่มีอยู่ภายในท้องถิ่น (Department of Tourism, 2009) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้หมายรวมแค่การเพาะปลูกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการทำฟาร์มปศุสัตว์ การเลี้ยง และการขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการขยายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร (Phuttachan, 2020) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบที่ยั่งยืน เนื่องจากสามารถพัฒนาได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม (Sathe & Randhave, 2019)

สำหรับการวิจัยนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเป้าประสงค์ที่สำคัญในการศึกษาเพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนท่าสะบ้า ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลายทางด้านเกษตร รวมทั้งการเชื่อมโยงฐานทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนท่าสะบ้า วิถีชีวิตของคนในพื้นที่กับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในชุมชน การยกระดับและส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนชุมชนท่าสะบ้าให้มากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยว

ศักยภาพการท่องเที่ยว คือ ความสามารถของสถานที่ในการดึงดูดใจและรองรับนักท่องเที่ยว (Yan, Gao & Zhang, 2017) อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนหรือสถานที่ที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ (Bassegy, 2015; Rufaidah, 2016) ดังนั้น การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากมีส่วนช่วยการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Yan, Gao & Zhang, 2017) โดยจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึง สิ่งแวดล้อม ความมีชื่อเสียง และความปลอดภัย (Popichit, Anuwichanont, & Chuanchom, 2013) สำหรับการศึกษานี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Dickman (1996) Choibamroong (2009) และ Tourism Western Australia (2008) ประกอบด้วย

1) สิ่งดึงดูดใจ เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวได้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ อาทิ ทะเล ภูเขา น้ำตก เกาะ แม่น้ำ และหาดทราย สิ่งดึงดูดใจเชิงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี อาทิ ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง งานแห่เทียนพรรษา ทั้งนี้ยังหมายรวมถึง สิ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือมีความโดดเด่นและเป็นที่น่าสนใจว่าแหล่งอื่น ๆ อาทิ ทะเลหมอก ทะเลแหวก และบ่อน้ำพุร้อน

2) ความสามารถในการเข้าถึง เป็นสภาพการคมนาคมไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกสบาย และเหมาะสมต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากมีบทบาทในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั่วโลก โดยการคมนาคมในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้สามารถตอบสนองการเดินทางท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ อาทิ การคมนาคม

โดยเครื่องบิน การคมนาคมโดยเรือ และการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ รถโดยสาร รถไฟ รถไฟฟ้า เป็นต้น

3) ที่พักแรม เป็นสถานที่รับรองที่จัดไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าพัก พร้อมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยสถานที่ต่าง ๆ ควรมีจำนวนที่พักแรมให้เพียงพอและหลากหลายสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านราคา ด้านรูปแบบของที่พักแรม ซึ่งปัจจุบันธุรกิจที่พักแรมได้พัฒนาเรื่อยมาโดยมีรูปแบบการจัดบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวอย่างสูงสุด

4) สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นบริการขั้นพื้นฐานที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งที่จัดขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว อาทิ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ แผนที่ อินเทอร์เน็ต และศูนย์ให้บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว

5) ด้านกิจกรรม เป็นผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่นอกเหนือจากการไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น ตลอดจนการเพิ่มช่วงเวลาให้นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้นานขึ้น โดยรูปแบบของกิจกรรมควรมีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีกิจกรรมที่แตกต่างกันตามประเภทของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิ การเดินป่า การนั่งช้าง และการดูนก กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล อาทิ การดำน้ำ และการตกปลา

สำหรับบริบทของชุมชนท่าสะบ้า การประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวต้องมีศักยภาพที่เพียงพอหรือสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมได้ ซึ่งอาศัยการศึกษาและวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อสำรวจฐานทรัพยากรที่สำคัญของท้องถิ่นชุมชนท่าสะบ้าและประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน ดังกรอบแนวคิดการวิจัยใน Figure 1

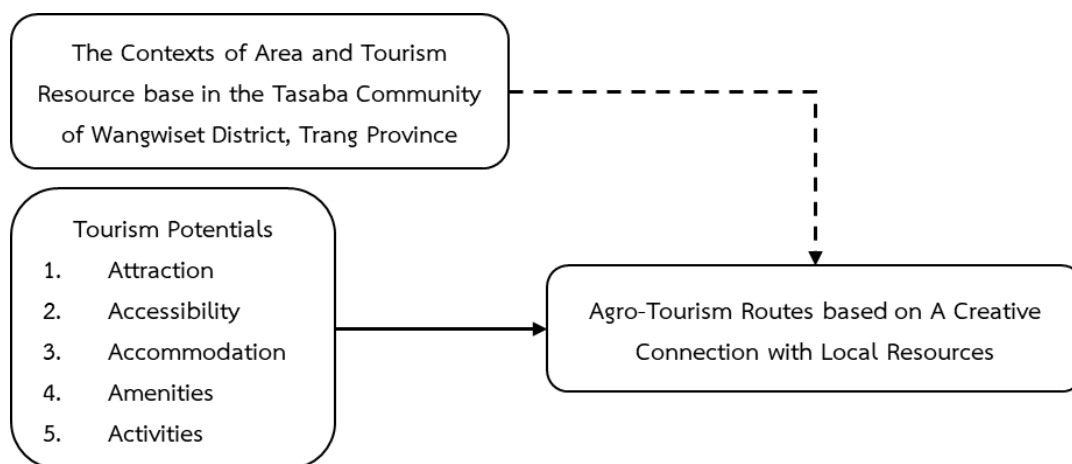

Figure 1 Research Framework

ระเบียบวิธีการศึกษา

สำหรับการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสำรวจและศึกษาบริบทของพื้นที่และฐานทรัพยากรของชุมชนท่าสะบ้าตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้รายละเอียดเชิงลึกและสะท้อนถึงบริบทฐานทรัพยากรที่แท้จริงของชุมชน ในขณะที่การศึกษาและประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ 2 ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อครอบคลุมศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้าทั้งในภาพรวมและเชิงลึก จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนท่าสะบ้าที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทฐานทรัพยากรของชุมชน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ทั้ง 11 หมู่บ้าน จำนวน 5,380 คน (Wang Wiset District Registration Office, 2019) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนท่าสะบ้า จำนวน 30 คน ประกอบด้วย 1) บุคลากรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน 2) ผู้ประกอบการธุรกิจท้องถิ่น และ 3) ผู้นำชุมชน เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง จำนวน 10 คน ผู้ประกอบการธุรกิจท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และร้านอาหาร จำนวน 10 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับบริบทของการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่าสะบ้า จำนวน 400 คน จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น แต่อาศัยสัดส่วนของจำนวนประชากรที่สามารถจำแนกได้ โดยสามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้ หมู่ 1 บ้านจิก จำนวน 58 คน หมู่ 2 บ้านคลองซี จำนวน 47 คน หมู่ 3 บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน 44 คน หมู่ 4 บ้านทุ่งยาง จำนวน 41 คน หมู่ 5 บ้านปากสุหระ จำนวน 37 คน หมู่ 6 บ้านทุ่งขม้น จำนวน 39 คน หมู่ 7 บ้านควนเคี่ยม จำนวน 27 คน หมู่ 8 บ้านปากอ จำนวน 23 คน หมู่ 9 บ้านหนองขา จำนวน 27 คน หมู่ 10 บ้านท่าสะบ้า จำนวน 31 คน และหมู่ 11 บ้านสายไฟ จำนวน 26 คน และการเก็บข้อมูลแบบสะดวก โดยอยู่บนพื้นฐานจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่มาจากสัดส่วนในแต่ละหมู่บ้านของตำบลท่าสะบ้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับฐานทรัพยากรท้องถิ่นและศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้า เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้า เพื่อใช้ในการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่าสะบ้า โดยปรับและพัฒนาแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาจากงานวิจัยของ Thaothampitak and Choibamroong (2019) ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) และส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวจำนวน 24 ข้อ ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ (จำนวน 6 ข้อ) ด้านความสามารถในการเข้าถึง (จำนวน 5 ข้อ) ด้านที่พัก (จำนวน 4 ข้อ) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (จำนวน 6 ข้อ) และด้านกิจกรรม (จำนวน 3 ข้อ) ซึ่งเป็น

มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์กำหนดค่าน้ำหนักของการประเมิน 5 ระดับ จากระดับ 1 (น้อยที่สุด) ถึง ระดับ 5 (มากที่สุด)

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งมีระดับคะแนนอยู่ที่ 0.94 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity Test) และความน่าเชื่อถือ (Reliability Test) ของแบบสอบถาม จากการดำเนินการทดสอบแบบสอบถาม (Pilot Test) จากประชาชนในตำบลอื่น จำนวน 40 ชุด โดยมีค่าไคเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (KMO) เท่ากับ 0.92 ซึ่งมากกว่า 0.50 ตามข้อเสนอแนะจาก Carlson and Herdman (2012) และค่า Bartlett's test of sphericity มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.000 และค่า Factor Loadings อยู่ระหว่าง 0.684 – 0.878 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเพียงพอ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถาม พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ (0.87) ด้านความสามารถในการเข้าถึง (0.87) ด้านกิจกรรม (0.83) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (0.84) และด้านที่พัก (0.88) ซึ่งมากกว่า 0.7 ตามแนวคิดของ Taherdoost (2016) ที่บ่งชี้ว่า ตัวแปรของงานวิจัยควรมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคไม่น้อยกว่า 0.7 ดังนั้น แบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษารายละเอียดเชิงลึกของบริบทฐานทรัพยากรของชุมชนท่าสะบ้า วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพทางการท่องเที่ยวในแต่ละด้านของชุมชนท่าสะบ้า นอกจากนี้ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์สำหรับการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนท่าสะบ้าจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2

ผลการศึกษา

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยฉบับนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 232 คน (ร้อยละ 58) มีอายุระหว่าง 31–40 ปี จำนวน 108 คน (ร้อยละ 27) มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 314 คน (ร้อยละ 78.5) และประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก จำนวน 229 คน (ร้อยละ 57.3) ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และเพศชายจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ฐานทรัพยากรท้องถิ่นชุมชนท่าสะบ้า

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนท่าสะบ้า จำนวน 30 ราย พบว่า กว่าร้อยละ 95 มีมุมมองที่สอดคล้องกันในประเด็นฐานทรัพยากรที่โดดเด่นของชุมชนท่าสะบ้า ได้แก่ ทรัพยากรทางการเกษตร และทรัพยากรทางวัฒนธรรม โดยเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชนท่าสะบ้าได้รับการยอมรับในระดับจังหวัด อาทิ ข้าวโพดหวาน ซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ขึ้นชื่อของชุมชน ข้าวไร่ เป็นผลผลิตที่ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคภายนอกพื้นที่ชุมชนอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ ยังมีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวไร้อีกหลายชนิดที่ได้รับการพัฒนาร่วมกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาวิทยาลัย (U2T: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง) ที่สามารถส่งออกไปยังชุมชนและจังหวัดอื่น ๆ ผ่านช่องทางการขายแบบออนไลน์ นอกจากนี้ อาหารท้องถิ่นของชุมชนท่าสะบ้ายังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เพิ่มความน่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า “จุดแข็งก็คือ ความเป็นอยู่ น่าจะทำโฮมสเตย์ เราขายความเป็นอยู่และวิถีชีวิต” ซึ่งวิถีชีวิตเชิงเกษตรของชุมชนท่าสะบ้าย รวมทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่น จะเป็นจุดขายที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กว่าร้อยละ 85 ยังมองเรื่องจุดเด่นทางธรรมชาติและทางการท่องเที่ยวของชุมชนว่ามีน้อยมาก และอาจจะไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือผู้คนทั่วไปที่สัญจรไปมาให้เกิดความต้องการจะมาเยือนหรือท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนได้ ถึงแม้จะเป็นชุมชนที่อยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ไม่ไกลนัก แต่ก็ถือว่าอยู่นอกพื้นที่ของชุมชนและกลายเป็นเพียงชุมชนทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้าย

การประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้าย ซึ่งผ่านการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อนำผลการวิจัยไปพิจารณาออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนท่าสะบ้าย โดยผลการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นศักยภาพทางการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน ดัง Table 1 พบว่า ศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งดึงดูดใจและด้านกิจกรรมของชุมชนท่าสะบ้ายมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนที่มองว่าชุมชนท่าสะบ้ายมีการจัดกิจกรรมตลอดทั้งปี อาทิ การจัดกิจกรรมลอยกระทงที่หารหอยกาบ ซึ่งเป็นคลองขุดที่มีภูมิทัศน์สวยงาม การจัดกิจกรรมแห่เรือพระ การจัดกิจกรรมวันปีใหม่ไทยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งมีการแสดงพื้นบ้านของท้องถิ่นอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ที่สามารถจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนชุมชนได้ อาทิ สวนพญาไม้ ที่เป็นต้นศูนย์การเรียนรู้พันธุ์ไม้หายากนานาชนิด ตัวอย่างเช่น ต้นพญาไม้ ต้นขัน ต้นพะยุง ต้นตะเคียนทอง และต้นจันทน์กะพ้อ เป็นต้น หารหอยกาบคลองขุดเพื่อการชลประทานของชุมชนที่มีภูมิทัศน์ที่สวยงามทั้งในยามเช้าและยามเย็น โดยหนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า “หารหอยกาบ สามารถจัดเป็นตลาดใกล้คลอง อาจจะเป็นเสาร์-อาทิตย์ ดึงให้คนมาเที่ยวมาใช้จ่ายกันเยอะ ๆ มีของขายจากชุมชน อาหาร ขนม”

Table 1 Means, Rankings, and Standard Deviations of Tourism Potentials of the Tasaba Community

Tourism Potentials	Mean	Ranking	Std. Deviation	Interpretation
Attractions	3.81	1	0.67	High
Accessibility	3.39	3	0.68	Moderate
Activities	3.45	2	0.61	High
Amenities	3.12	4	0.62	Moderate
Accommodation	2.43	5	0.74	Low
Total	3.24		0.56	Moderate

ในขณะที่ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้ายในด้านความสามารถในการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ส่วนใหญ่บ่งชี้ถึงความสามารถในการเข้าถึงชุมชนและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชนยังมี

ไม่มากพอ ถึงแม้จะมีถนนหลายสายตัดผ่านพื้นที่ชุมชน แต่เป็นเพียงถนนสายย่อย ทำให้ผู้ที่ต้องการจะเดินทางมาเยือนชุมชนท่าสะบ้าเดินทางลำบาก เพราะไม่มีรถโดยสารสาธารณะที่วิ่งผ่านเข้ามาถึงในชุมชน ซึ่งส่วนมากรถโดยสารสาธารณะวิ่งผ่านเพียงถนนทางเข้าชุมชนเท่านั้น ทำให้ต้องใช้รถส่วนบุคคลในการเดินทางมายังชุมชนท่าสะบ้าจึงจะสะดวกมากกว่า นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวยังมีค่อนข้างจำกัด เช่น ห้องน้ำสาธารณะ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า “ห้องน้ำมีเพียงแคในวัดเท่านั้น โดยภายในชุมชนไม่มีบ่อน้ำร้อนที่ใหญ่พอจะมีห้องน้ำ” อีกทั้ง ร้านอาหาร ร้านค้า หรือร้านขายของชำก็มีค่อนข้างน้อยอีกด้วย

สำหรับศักยภาพทางการท่องเที่ยวด้านที่พัก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ซึ่งภายในชุมชนมีที่พักเพียงแห่งเดียวเท่านั้น และมีห้องพักเพียง 4-5 ห้อง ทำให้เป็นข้อจำกัดในการเดินทางมาค้างแรมยังชุมชนแห่งนี้เป็นอย่างมาก โดยหนึ่งในผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า “รีสอร์ทที่นี่มีอยู่แห่งเดียวเล็ก ๆ ทั้งชุมชนก็มีเท่านี้แหละ”

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงอย่างสร้างสรรค์ โดยฐานทรัพยากรท้องถิ่นชุมชนท่าสะบ้า

จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยจึงดำเนินการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงอย่างสร้างสรรค์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 โดยอาศัยฐานทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนท่าสะบ้าเป็นหลัก พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับบริบทและฐานทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนท่าสะบ้า ภายใต้ชื่อ “**ท่องเที่ยวโลเคิล เที่ยวเลอค่า กับ 1 วันท่าสะบ้า วิถีชีวิตเชิงเกษตร**” ซึ่งลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนชุมชนท่าสะบ้า ควรเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กจำนวน 2-8 คน เดินทางด้วยรถตู้หรือรถยนต์ส่วนบุคคล เนื่องจากชุมชนท่าสะบ้ามีศักยภาพด้านที่พักอยู่ในระดับน้อย โดยชุมชนมีรีสอร์ทเพียง 1 แห่งเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือรองรับการพักค้างแรมของนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนค่อนข้างลำบาก เนื่องจากไม่มีรถโดยสารสาธารณะให้บริการภายในชุมชน จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาโดยรถตู้หรือรถยนต์ส่วนบุคคลมีความเหมาะสมและคล่องตัวมากกว่า อีกประเด็นสำคัญคือ สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ภายในชุมชนที่ยังไม่เพียงพอสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก อาทิ ห้องน้ำสาธารณะ ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของชำ ทำให้เส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้ามีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาซึ่งต้องอาศัยคนในชุมชนในการเตรียมความพร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนท่าสะบ้า

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนท่าสะบ้า ดังภาพที่ 2 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นและจุดขายทางด้านการเกษตรและวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นหลัก โดยเริ่มต้นเส้นทางท่องเที่ยวจาก 1) **วัดพรุวนาราม** เป็นจุดสักการะพระพุทธรูปปางประทานพรขนาดใหญ่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนท่าสะบ้ามาอย่างยาวนาน จากนั้นจึงเดินทางไปยัง 2) **ทหารหยกกาบ** แหล่งกักเก็บน้ำอันอุดมสมบูรณ์ของชุมชน มีภูมิทัศน์ที่สวยงามรายล้อมด้วยต้นยางนาที่มีอายุราว ๆ 100 ปี จุดที่ 3) **ฐานการเรียนรู้เกษตรพอเพียง หมู่ 4** ซึ่งเป็นฐานที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีเกษตรแบบพอเพียง จากนั้นจึงเดินทางไปยัง 4) **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรทุ่งใหญ่สามัคคี** เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่นักท่องเที่ยวจะได้ลิ้มลองกับกุนเชียงผงหมุย่างอันขึ้นชื่อของชุมชนท่าสะบ้า รวมทั้งยังได้ทดลองทำกุนเชียงด้วยตัวเองอีกด้วย จุดที่ 5) **สวนพญาไม้** สถานที่ที่อุดมไปด้วยพรรณไม้นานาชนิด ทั้งพันธุ์ไม้ท้องถิ่นและพันธุ์ไม้หายาก โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ลักษณะและสรรพคุณของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดในสวน มีเส้นทางเดินชมพันธุ์ไม้กว่า 30 ชนิด ที่ให้ความรู้สึกเสมือนนักท่องเที่ยวกำลังเดินชมป่า นอกจากนี้ ในสวนยังมีส่วนของ

ผลผลิตทางการเกษตรที่ยึดตามแนวของเศรษฐกิจพอเพียงที่ครบวงจร โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับประทานอาหารกลางวันที่สวยงามไม่แพ้กันจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริการอาหารเที่ยงด้วยปิ่นโต ซึ่งเป็นอาหารท้องถิ่นที่แต่ละครัวเรือนที่เข้าร่วมจะทำมาบริการให้กับนักท่องเที่ยวร่วมรับประทานในศาลากลางสวนที่มีความร่มรื่นและเย็นสบาย พร้อมด้วยข้าวโพดต้มชิ้นเนื้อของชุมชนที่มีความหวานและอร่อยเป็นอย่างมาก หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวรับประทานอาหารกลางวัน จุดต่อมาคือ 6) **กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 9 พี่น้องข้าวปลอดสารพิษตรัง** ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่เกิดจากความร่วมมือของพี่น้องจำนวน 9 คน ในการสืบทอดมรดกท้องถิ่นในการปลูกข้าวไร่จนสามารถนำเสนอประกอบต่าง ๆ มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอย่างมากมาย อาทิ เซรุ่ม ลิป สคริป สบู่ และขนมพายสัปปะรด โดยนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้กระบวนการในการผลิตข้าวไร่ ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร จากนั้นเดินทางมายัง 7) **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรคลองซีพัฒนา** เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิธีการทำเมี่ยงคำสมุนไพรและเครื่องแกงได้สูตรเฉพาะถิ่น พร้อมทั้งลิ้มลองรสชาติของเมี่ยงคำสมุนไพรที่มีความอร่อยและเป็นเอกลักษณ์ตามแบบฉบับกลุ่มแม่บ้านคลองซี จากนั้นนักท่องเที่ยวสามารถมานั่งพักผ่อนที่ 8) **ริมเขื่อน** ซึ่งเป็นเขื่อนกั้นน้ำจากแม่น้ำตรัง โดยบริเวณโดยรอบมีเส้นทางสำหรับการเดินออกกำลังกายและชมบรรยากาศริมเขื่อนขนาดเล็กของชุมชนท่าสะบ้าได้ และจุดสุดท้ายของเส้นทางท่องเที่ยว คือ 9) **จุดขายข้าวโพดท่าสะบ้า** ซึ่งเป็นข้าวโพดที่ปลูกโดยเกษตรกรในชุมชนท่าสะบ้า และได้รับการยอมรับว่าเป็นข้าวโพดที่มีความหวานและอร่อยเป็นอย่างมาก นักท่องเที่ยวสามารถซื้อเป็นของฝากทั้งแบบข้าวโพดสด ข้าวโพดอ่อน และข้าวโพดต้ม

Figure 2 Agro-Tourism Routes based on A Creative Connection with Local Resources in the Tasaba Community

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนท่าสะบ้า ผู้วิจัยอาศัยฐานทรัพยากรและผลการวิจัยในการออกแบบเส้นทางที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทฐานทรัพยากรท้องถิ่น เนื่องจากสิ่งดึงดูดใจที่เป็นฐานทรัพยากรทางเกษตรของชุมชนท่าสะบ้ายังมีจุดเด่นและจุดขายที่สามารถนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจเดินทางมาเยือนชุมชนแห่งนี้ได้ โดยจุดเชื่อมโยงสำคัญของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การนำวิถีชีวิตของคนในชุมชนและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาเสนอผ่านเรื่องราวและการส่งเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนในการเรียนรู้วิถีเชิงเกษตรตามเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนท่าสะบ้า

สรุปและการอภิปรายผล

ฐานทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนท่าสะบ้าที่สามารถออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ได้ ประกอบด้วย ทรัพยากรทางการเกษตร ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรหลักของชุมชนที่เปรียบเสมือนหัวใจหลักของคนในชุมชนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตรเป็นหลัก และฐานทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ยังเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่สำคัญในการนำเสนอขนบธรรมเนียม ประเพณี การแสดงพื้นบ้าน และกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ในขณะที่ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและทางการท่องเที่ยว เป็นจุดที่นำเสนอและนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวได้ค่อนข้างยากและจำกัด เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีน้อยมาก และสถานที่ที่ส่งเสริมหรือดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนก็ถือว่าน้อยมากเช่นเดียวกัน

สำหรับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนท่าสะบ้า สิ่งดึงดูดใจ และกิจกรรมของชุมชนยังเป็นจุดแข็งของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้วิถีชีวิตเชิงเกษตรที่เป็นสิ่งดึงดูดใจสำคัญให้นักท่องเที่ยวที่มีความชื่นชอบและสนใจในวิถีชีวิตเชิงเกษตรได้เดินทางมาสัมผัสและเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ngwira and Kankhuni (2018) โดยระบุถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวว่าเป็นเพียงแค่สาเหตุบางประการที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชม โดยยังมีอีกหลายแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวที่อาจจะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือน ถึงแม้ชุมชนท่าสะบ้าจะมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเฉพาะด้าน โดยอาจจะไม่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งหมดทุกด้าน แต่ก็ยังสามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่มีความสนใจทางด้านวิถีชีวิตเชิงเกษตรเดินทางมาเยี่ยมชมชุมชนได้

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอาจจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยวที่เพียงพอ เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งในบริบทของชุมชนท่าสะบ้า ศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านที่พักเป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนท่าสะบ้ายังขาดความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่บ่งชี้ว่า หากชุมชนท่าสะบ้าสามารถพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยวเหล่านี้ได้ จะทำให้นักท่องเที่ยวต้องการมาเยือนยังชุมชนมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Thaothampitak, Wongsuwatt and Thongseng (2021) โดยทำการศึกษาภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งบ่งชี้ว่า ความสามารถในการจัดการการแพร่ระบาดของโควิด-19 การรองรับนักท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง จึงเป็นองค์ประกอบสำหรับชุมชนที่มุ่งหวังการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดขึ้น รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jafaruddin, Noor and Karyani (2020) ที่บ่งชี้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการ

วางแผนและการออกแบบที่ดี รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุม จึงจะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนได้อย่างแท้จริง (Pujiasmanto, Aliyah & Miladan, 2021)

เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนท่าสะบ้า จึงผ่านการออกแบบและพัฒนาโดยอาศัยฐานทรัพยากรและศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวเกษตรกรในชุมชนที่เป็นอาชีพหลักมาอย่างยาวนาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเพื่อการออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ โดยฐานทรัพยากรท้องถิ่นชุมชนท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ผู้วิจัยจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมฐานทรัพยากรทางการเกษตรของชุมชนท่าสะบ้าให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่มากขึ้น มีความพร้อมที่จะนำเสนอหรือส่งออกไปยังตลาดภายนอกชุมชน อาทิ ข้าวโพด ข้าวไร่ กุนเชียงผงหมูย่าง ไข่เค็ม โดยทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

2) ชุมชน ควรมีการอนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น และสร้างการรับรู้ให้กับบุคคลภายนอกชุมชนในวงกว้างมากยิ่งขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนากิจกรรมทางวัฒนธรรมให้มีความโดดเด่นและส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น การแสดงมโนราห์ การแสดงกลองยาว เป็นต้น

3) หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในด้านความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พัก เพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น อาทิ การพัฒนาห้องน้ำสาธารณะ ศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว กลุ่มสามล้อพ่วงข้างเพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชนท่าสะบ้า

4) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนท่าสะบ้าให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่สนใจเดินทางมาเยี่ยมชมวิถีชีวิตเชิงเกษตรของชุมชนท่าสะบ้า

อย่างไรก็ตาม แม้จะสามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนท่าสะบ้าได้ แต่งานวิจัยนี้ยังมีข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการศึกษา ประกอบด้วย 1) ข้อมูลของชุมชนท่าสะบ้าส่วนใหญ่มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยข้อมูลของชุมชนที่มีการเผยแพร่ในฐานข้อมูลออนไลน์มีน้อยมาก จึงทำให้ขาดการอ้างอิงสำหรับข้อมูลดังกล่าว 2) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนท่าสะบ้าผ่านการทดสอบเส้นทางจำนวน 2 ครั้ง ภายใต้โครงการ U2T ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มทดลองเท่านั้น จึงควรมีการทดลองเส้นทางท่องเที่ยวด้วยกลุ่มนักท่องเที่ยวจริงเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับชุมชนและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อไป และ 3) ขอบเขตของการวิจัยเจาะจงเฉพาะชุมชนท่าสะบ้าเท่านั้น ผลการวิจัยจึงอาจไม่สามารถสะท้อนหรืออ้างอิงถึงบริบทของพื้นที่อื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้ผลการศึกษาและการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความครอบคลุมและมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น จึงควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว และการศึกษารูปแบบและพฤติกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อความตั้งใจในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดตรัง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตรัง ตลอดจนประชาชนในชุมชนท่าสะบ้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลและมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

- Bassey, B. E. (2015). Transforming the Nigeria Tourism Industry Through Tourism Entrepreneurial Development. *African Journal of Business Management*, 9(15), 569-580.
- Carlson, K. D., & Herdman, A. O. (2012). Understanding the Impact of Convergent Validity on Research Results. *Organizational Research Methods*, 15(1), 17-32.
- Choibamroong, T. (2009). The Role of Local Government Organizations and Sustainable Tourism Development based on the Concept of Sufficiency Economy. Bangkok: Cabinet Publishing and the Government Gazette.
- Department of Tourism. (2009). Quality Standard Audit Manual Tourism-oriented Agriculture. (2nd) Bangkok: Office of Veterans Printing Affairs under Royal Patronage, Ministry of Tourism and Sports.
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text (2nd ed.)*. Sydney: Hodder Education.
- Jafaruddin, N., Noor, T. I., & Karyani, T. (2020). Variables Influencing the Potency of Community Based Coffee Agro-tourism in Mount Galunggung, Tasikmalaya, Indonesia. *Pelita Perkebunan (a Coffee and Cocoa Research Journal)*, 36(3), 267-276.
- Ministry of Tourism & Sports. (2022). Tourism Statistics 2021. Retrieved from https://mots.go.th/more_news_new.php?cid=628
- National News Bureau of Thailand. (2021). Trang Province Continues to Promote Agricultural Tourist Attractions. Ready to Develop Agricultural Tourist Attractions to be Standardized and Sustainable. Retrieved from https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG210316095836913
- Ngwira, C., & Kankhuni, Z. (2018). What Attracts Tourists to a Destination? Is it Attractions. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 7(1), 1-19.

- Phuttachan, K. (2020). Agritourism. Retrieved from <https://www.lib.ku.ac.th/2019/index.php/covid-19/1090-agritourism>
- Popichit, N., Anuwichanont, J., & Chuanchom, J. (2013). A Survey of Destination Potential, Tourism Activities and Future Travelling Intention Towards Tourism Along the Rivers in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *International Journal of Business and Social Science*, 4(7), 116-122.
- Pujasmanto, B., Aliyah, I., & Miladan, N. (2021). Development of Organic Agro Tourism for Optimizing Agricultural Resources in Ngawi, East Java, Indonesia. Paper presented at the IOP Conference Series: Earth and Environmental Science.
- Rufaidah, P. (2016). Measurement of Potential Tourism Destination: A Case Study. *Jurnal Bisnis & Manajemen*, 17(2), 85-94.
- Sathe, S., & Randhave, M. (2019). Agro-Tourism: A Sustainable Tourism Development in Maharashtra - A Case Study of Village Inn Agro-Tourism (Wardha). *GE-International Journal of Management Research*, 7(6), 45-58.
- Shukla, S. (2019). Agro-Tourism-Prospects, Possibilities and Challenges in India. *Journal of Accounting, Finance & Marketing Technology*, 2(3), 1-15.
- Taherdoost, H. (2016). Validity and Reliability of the Research Instrument; How to Test the Validation of a Questionnaire/Survey in a Research. *International Journal of Academic Research in Management*, 5(3), 28-36.
- Thaothampitak, W., & Choibamroong, T. (2019). The Potential of Cultural World Heritage Tourism Site in Thailand: A Case Study of the Historic City of Ayutthaya. *The Journal of Social Communication Innovation*, 7(1), 35-45.
- Thaothampitak, W., Wongsuwatt, S., & Thongseng, S. (2021). *The Effect of Phattalung Province's Tourist Attraction Image on Travel Intentions Amidst the COVID-19 Pandemic*. Paper presented at the 13th NPRU National Academic Conference Nakhon Pathom Rajabhat University.
- Tourism Western Australia. (2008). 5A's of Tourism. Retrieved from www.tourism.wa.gov.au/jumpstartguide/totb_5Asoftourism.html
- Wang Wiset District Registration Office. (2019). Condition and Basic Information. Retrieved from <https://wangwiset.dopatrang.go.th/general1.php>
- Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. (3rd Ed.), Harper and Row, New York.
- Yan, L., Gao, B. W., & Zhang, M. (2017). A Mathematical Model for Tourism Potential Assessment. *Tourism Management*, 63(1), 355-365.

